АПСТРАКТ

Влезот во Европската Унија, како една од стратешките цели на Р. Македонија, бара максимална подготовка за економска интеграција со ЕУ. Како дел од економската интеграција е банкарската и финансиската интеграција. Така, потребно е Р. Македонија да изврши хармонизација на банкарската регулатива со регулативата на Европската Унија.

За оваа цел, треба да се утврди каква е денешната поставеност на банкарскиот систем и какви се промени треба да претрпи со цел, негово приближување кон регулативата на Унијата. Така, при спроведувањето на хармонизацијата на банкарската регулатива потребно е да се следат директивите кои се поставени од Европската Унија.

За Европската Унија банкарската и финансиската интеграција е од особено значење поради тоа што преку неа се гледа степенот на развиеност на економската интеграција.

Во ЕУ, Европската централна банка (ЕЦБ) ја има улогата на главен спроведувач на интервенцијата на државата преку водењето на монетарната политика, а потпомогната од Европскиот систем на централни банки (ЕСЦБ) и во остварувањето на лимитираната контролна функција на банките. За регулирањето на правната рамка пак, задолжена е Европската Комисија. Како и во другите елементи на интеграцијата така и во однос на банкарската интеграција, ЕУ функционира делумно како држава со полн суверенитет а делумно како интернационална организација со лимитирано пренесен национален суверенитет. Нејзината централна институција е ЕЦБ.

Предмет на проучување на овој магистерски труд е банкарскиот сектор, како главен носител на економскиот развој во нашата земја.

Имено, банките доминираат во нашиот финансиски систем и учествуваат со околу 90% во неговата вкупна актива. Целокупната банкарска регулатива која кај нас се изработува што е можно повеќе, се усогласува со регулативата на Европската Унија. Така, двата клучни закони во таа област (Законот за банки и Законот за НБРМ) се донесени во тесна соработка и консултации со европската комисија и Европската централна банка.

Целта на трудот е процесот на приближување кон ЕУ кој постојано наметнува потреба за уште поцврсто хармонизирање на нашата банкарска регулатива со регулативата на ЕУ.

При тоа основни приоритети се:

- Хармонизација и регулација на нашето комерцијално банкарство, со банкарскиот систем во Европската Унија, како и подобрување на перформансите на банките, пред се во однос на: зголемувањето на процентот на финансиската интермедијација, намалувањето на процентот на лошите заеми, зголемувањето на странскиот капитал во банкарскиот сектор и слично.

- Состојбата на нашата Народна банка, како и промените и адаптациите за регулација кои треба да се направат, со цел легална интеграција во Евросистемот. При тоа од најголемо значење се проценува критериумот за независност (финансиска, институционална, персонална и функционална), како и забраната за давање на заеми на Владата на Р. Македонија или на други јавни агенции и државни ентитети. Сите обврски Народната банка на Р.Македонија треба да ги врши според стандардите на ЕЦБ, со цел нејзино легално интегрирање во Евросистемот.

-Имплементирање на новата базелска капитална спогодба - Bazel II. Овој стандард овозможува полесно управување со банкарските ризици и заштита од истите. За оваа цел банката треба да располага со многу поголем капитал отколку досега.

Клучни зборови: банкарски систем, хармонизација и регулација на банкарскиот систем, ефикасност на банкарскиот сектор, банкарството во ЕУ, банкарската интеграција во ЕУ, НБРМ, ЕЦБ, Базел II

ABSTRACT

The entrance in the European Union, as one of the strategic goals of the Republic of Macedonia, demands maximum preparation for economic integration with EU. The banking and the financial integration are parts of the economic integration. In this capacity, RM should make harmonization of the banking regulation with regulation system in the EU.

In this respect, it is necessary to determine the current establishment of the banking system as well ae the changes that should be made to it in order to make closer to the regulation system of the Union. Thus, in the course of effectuating of the harmonization of the banking regulation it is needed to follow the directives established by the European Union.

The banking and financial integration is of a significant importance for the European Union because it reflects the extent of the economic integration.

In EU, ECB has the role of the main conductor of the state intervention by the means of the monetary politics, assisted by the ESCB in the accomplishing of the limited control function of the banks. The regulation of the legal frame is an obligation of the European Committee. As in respect of the other integration elements, EU functions partially as a state with full sovereignty in terms of the banking integration as well. Its central institution is ECB.

The study subject of this master thesis is the banking sector as a main stand for the economic development of our country.

Namely, the banks dominate our financial system and they participate with about 90% in its total assets. The whole banking regulation which is prepared locally is as much as possible adjusted to the regulation system of the European Union. Hence, the both key laws for this area (The Law for Banks and The Law for NBRM) are established in close cooperation and consultations with the European Committee and the European Central Bank.

The goal of this study is the process of approximating to the EU which constantly imposes the need for stronger harmonization of our regulation system with one of the EU.

In this capacity, the main priorites are:

-Harmonization and regulation of our banking with banking system of the European Union as well as improvement of the performances of the banks, before all, in terms of: the increasing of the percent of financial intermediation, decreasing of the percent of bad loans, increasing of the foreign capital in the banking sector etc.

-The position of our National bank as well as the changes and the adaptations for regulation which should be made to it in order to provide legal integration in the Euro-system. In this respect, the criterion of independence is estimated to have the greatest importance (financial, institutional, personal and functional) as well as the prohibition for giving loans to the Government of the Republic of Macedonia or to other public agencies and state entities. All the activities of our National bank must be accomplished in accordance with the ECB standards in order to provide its legal integration in the Euro-system.

-Implementation of the new Basel capital agreement – Basel II. This standard enables easier management of the banking risks and the relative protection from them. In this regard, the Bank must have much bigger capital than up to now.

Key words: banking system, harmonization and regulation of the banking system, efficiency of the banking sector, the banking in the EU, banking integration in EU, NBRM, ECB, Basel II

СОДРЖИНА:

АПСТРАКТ...2

ABSTRACT……………………………………………………………………...…4

СОДРЖИНА:..6

ВОВЕД...10

ПРВ ДЕЛ: ДЕНЕШНА ПОСТАВЕНОСТ НА БАНКАРСКИОТ СИСТЕМ ВО Р. МАКЕДОНИЈА

1. Денешна поставеност на банкарскиот систем во Р. Македонија 15

1.1. Потреба од хармонизација на банкарскиот систем на Р. Македонија со банкарскиот систем во Европската Унија..15

1.2. Единствена монетарна политика на Европската Унија..............................16

1.3. Реформи и развиток на банкарскиот систем во Р. Македонија.................17

1.3.1. Банкарскиот систем во Р. Македонија во минатото...........................18

1.3.2. Банкарскиот систем во Р. Македонија како федеративна членка на на поранешна Југославија..19

1.3.3. Банкарскиот систем во Р. осамостојувањето.......................................20

1.4. Банкарскиот систем на Р. Македонија денес и начини на негова регулација...31

1.4.1. Денешна поставеност на банкарскиот систем во Р.Македонија........31

1.4.2. Регулација на банкарскиот систем на Р.Македонија..........................44

ВТОР ДЕЛ: ХАРМОНИЗАЦИЈА ПОМЕЃУ ЗАКОНСКАТА РЕГУЛАТИВА НА НБРМ И СТАТУТОТ НА ЕСЦБ/ЕЦБ

2. Хармонизација помеѓу законската регулатива на НБРМ и Статутот на ЕСЦБ/ЕЦБ..53

2.1. Поим и значење на независноста на централната банка...........................53

2.2. Народна банка на Р.Македонија..56

2.2.1. Функции на Народната банка...56

2.2.2. Односи на Народната банка со Собранието на Р.Македонија...........59

2.2.3. Органи на Народната банка...59

2.2.4. Служба за внатрешна ревизија...61

2.2.5. Финансиски активности на Народната банка на Р.Македонија........62

2.2.6. Права и одговорности на вработените во Народната банка.............62

2.2.7. Финансиски извештаи на Народната банка..63

2.2.8. Степен на независност на Народната банка.......................................63

2.3. Компаративна споредба помеѓу централните банки на земјите на Југоисточна Европа и централната банка на Р.Македонија..............................64

2.3.1. Аргументи за зголемување на независноста на централните банки кај земјите членки од Југоисточна Европа..64

2.3.2. Мерење на независноста на централните банки................................65

2.3.3. Компаративна анализа на степенот на независност на централните банки помеѓу земјите од Југоисточна Европа и земјите членки на Европската Унија..67

2.3.3.1. Оценка на политичката независност....................................68

2.3.3.2. Оценка на економската независност....................................70

2.4. Европската Централна банка како клучна финансиска институција на Европската Унија...71

2.4.1. Фази на транзиција кон Европска монетарна унија...........................71

2.4.2. Органи на управување на ЕЦБ...72

2.4.3. Монетарна политика на ЕЦБ..72

2.4.4. Имплементација на монетарната политика..74

2.4.5. Независност на ЕЦБ...75

2.5. Хармонизација помеѓу законската регулатива на НБРМ и Статутот на ЕЦБ...76

ТРЕТ ДЕЛ: ХАРМОНИЗАЦИЈА НА РЕГУЛАЦИЈАТА НА КОМЕРЦИЈАЛНИТЕ БАНКИ СО РЕГУЛАТИВНИОТ СИСТЕМ НА ЕВРОПСКАТА УНИЈА

3. Хармонизација на регулативата на комерцијалните банки во Р.Македонија со регулативниот систем на Европската Унија...............87

3.1. Законска регулатива на комерцијалните банки во Р.Македонија.............87

3.1.1. Поим и дефиниција на банка..87

3.1.2. Начини и услови за основање на банка..88

3.1.3. Органи на управување на банка...91

3.1.4. Сметководствени извештаи и ревизија..95

3.1.5. Неправилности во работењето на банките како и укинување на до зволата за основање и работење на банките...96

3.1.5.1. Стечајна постапка...97

3.1.5.2. Ликвидациона постапка..97

3.2. Ефикасност на банкарскиот систем во Р.Македонија................................98

3.2.1. Општо за улогата на финансискиот систем во економијата.............98

3.2.2. Банкарскиот систем во Р.Македонија...103

3.2.2.1. Макроекономско окружување во кое работат банките во Р.Македонија...103

3.2.2.2. Детерминанти на ефикасноста на банкарскиот систем на Р.Македонија...105

3.2.2.3. Достигнувањата во банкарскиот систем и неговите перспективи за наредниот период..107

ЧЕТВРТИ ДЕЛ: ШТО Е БАЗЕЛ II И НЕГОВОТО ЗНАЧЕЊЕ ЗА БАНКАРСКИОТ СИСТЕМ

4. Што е Базел II (Bazel II) и какво е неговото значење за банкарскиот систем...120

4.1. Што е Базел II…………………………………………………………………120

4.2. Регулација на банкарските системи на земјите членки на Европската Унија според Базел II, како и можност за негова примена во транзиционите економии, како и во нашата земја...122

4.3. Размена на информации од домашниот на главниот супервизор за ефективна имплементација на Базел II………………………………………….124

4.4. Влијанието на Базел II стандардите и МСП...128

4.5. Критики кои се однесуваат на Базел II Стандардот................................130

ЗАКЛУЧОК...131

КОРИСТЕНА ЛИТЕРАТУРА...139